

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ НАПН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ НАПН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ НАПН УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ

*Всеукраїнської науково-практичної
онлайн-конференції*

**«ЛІДЕРСТВО І ОБДАРОВАНІСТЬ:
СУЧАСНИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС
І ОСВІТНЯ ПРАКТИКА»**

14–19 лютого 2024 року

Київ
2024

Л55 **Лідерство і обдарованість: сучасний науковий дискурс і освітня практика** : матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 14–19 лютого 2024 року). – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2024. – 1014 с.

У збірник увійшли статті та тези учасників Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Лідерство і обдарованість: сучасний науковий дискурс і освітня практика», у яких розкриті питання актуальних наукових і практичних проблем формування та розвитку лідерського потенціалу обдарованої особистості.

Тематика публікацій:

- Лідерство й елітарність в умовах війни
- Лідерство природне і виховуване: у чому колізія
- Лідерство істинне і деструктивне: причини, форми, прояви
- Виховання лідерських якостей обдарованих учнів
  - Інтелектуальна обдарованість і лідерство
  - Олімпіадний і манівський рух у формуванні лідерства

Видання рекомендовано для науковців, керівників і представників освітніх закладів, інститутів післядипломної освіти, педагогічних працівників усіх ланок системи освіти.

Статті подано в авторській редакції (збережено стилістику, орфографію та мову). Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела тощо.

Єськова А. М. Формування креативних здібностей – основа підготовки фахівців	377
Жмай О. В. The importance of leadership's development in the 21 st Century	388
Загоруйко Н. М. Формування у студентської молоді якостей лідера засобами національно-патріотичної думки та літературного слова	392
Заюков І. В. Лідерство в системі освіти як чинник розвитку людського капіталу для відновлення України	398
Зінченко В. В. Трансформаційні моделі педагогіки в контексті виховання лідерських якостей особистості	406
Золотаренко Т. О. Концепція лідерства крізь призму громадянської освіти в Королівстві Норвегія	411
Іванченко В. С. Виховання лідерських якостей у дошкільному віці	414
Калініченко З. Д. Концепція лідерства в освіті: формування лідерських якостей засобами неформальної освіти	421
Каряка С. М. Волонтерський рух як новий прояв лідерства в умовах війни	431
Квашук О. В. Лідерство як екзистенціал буття сучасної людини	435
Кіндратець О. М. Лідерство в умовах глобальних політичних викликів	442
Климюк К. С., Боровець Н. Ю. Вдосконалення експериментального складника предметної компетентності з фізики та розвиток лідерських якостей в учнів загальної середньої освіти через участь у написанні науково-дослідницьких робіт МАН України	448
Ключкова Ю. В. Індивідуальні особливості обдарованих учнів та їхній вплив на розвиток лідерських навичок	453
Коваленко А. В. Розвиток лідерських якостей у військових командирів під час воєнного стану	458
Ковальчук Г. О. Психологічні чинники лідерського потенціалу молоді для професійної самореалізації в умовах війни	464
Ковальчук Н. А. Лідерський сегмент у структурі інтелекту обдарованої особистості	471
Колісник М. В., Чеберяк Л. І. Формування інтелектуально-лідерської компетентності обдарованих дітей в умовах інноваційного освітнього середовища в ОЗ «Хорольська гімназія»	473
Комар А. О., Абасалієва О. М. Особливості розвитку лідерських якостей	478
Корнієнко А. В. Формування лідерських якостей особистості учня у закладах позашкільної освіти	482
Косолап О. О. Формування лідерських якостей обдарованих учнів як актуальна проблема сучасної освіти	488
Котляр А. А., Нижник Т. О. Стратегії виховання лідерських якостей у обдарованих учнів	498
Коц А. А., Кучерявенко М. Д., Нікітіна І. П. Leaders in wartime: challenges and perspectives	506

2. Створення умов для задоволення різнобічних пізнавальних інтересів та розвиток здібностей студентів.

3. Забезпечення можливостей для широкого вияву елементів творчості в навчальній та позаурочній роботі.

4. Залучення обдарованих студентів до допомоги одногрупникам у навчанні (консультанти, помічники, дублери).

5. Запобігання в них переоцінки своїх здібностей, лінощів.

Зміст роботи з обдарованими студентами визначається в рамках кожної з навчальних дисциплін, однак загальними вимогами до добору навчальних програм, що визначають цей зміст, виступає відповідність програми специфіці закладу як навчальної установи, у випадку відсутності такої програми серед опублікованих необхідне коректування існуючих або створення авторських програм. Зміст навчального матеріалу повинен націлювати студентів на безупинне навчання, процес пізнання повинен бути для таких дітей самоціллю. До того ж потрібен поступовий перехід до навчання не стільки фактам, скільки ідеям і способам, методам, які розвивають мислення, які спонукають до самостійної роботи, які орієнтують не подальше самовдосконалення і самоосвіту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ніколаєнко С. Вища освіта і наука – найважливіші сфери відповідальності громадського суспільства та основи інноваційного розвигку/Юсвіта України. - 2005.
2. Пурдя Л. Форми роботи з обдарованими та здібними дітьми // Шкільний світ. – 2003. - №25-28. – с.75-82.
3. Юркевич В. Про окремі види обдарованості // Завуч. – 2003. - №17-18. – с.9-12.

Zhmai Aleksandr,
Senior Lecturer

Odessa National Medical University

E-mail: oleksandr.zhmai@onmedu.edu.ua

THE IMPORTANCE OF LEADERSHIP'S DEVELOPMENT IN THE 21ST CENTURY

Abstract. The importance of leadership in all areas of activity, both today and in the future, was substantiated. The influence of the innovative environment on management, as well as different types of leadership corresponding to different stages of the innovation process, were considered. The role of organizational culture in the implementation of different approaches was noted.

Key words: leadership, management, innovation, transformational leadership, servant leadership, transactional leadership, organizational culture.

Анотація. В роботі обґрунтовується важливість лідерства в усіх сферах діяльності, як на сьогоднішній день, так і в майбутньому. Було розглянуто вплив інноваційної середи на управління, а також різні типи лідерства, що відповідають різним етапам інноваційного процесу. Відзначається роль організаційної культури при впровадженні різноманітних підходів.

Ключові слова: лідерство, менеджмент, інновації, трансформаційне лідерство, лідерство служіння, транзакційне лідерство, організаційна культура.

Since ancient times, issues related to leader and leadership have been the most important, and sometimes decisive, for the development of not only individual communities, but also entire nations. At each stage of development and formation of management thought, certain approaches to leadership prevailed - and then, when they became outdated, they were naturally replaced by new, more advanced ones.

It is not surprising that the question of leadership is relevant even today, in the third decade of the 21st century. After all, the modern world is changing faster than ever, and the actions of a leader are influenced by more and more factors, whose mutual influence and dependence are sometimes difficult not only to predict, but even to simply notice.

This is clearly shown in the Future of Jobs report 2023, where the skill “Leadership and social influence” became one of the most important, according to experts, last year [1]. Based on this report, in only 4 out of 18 areas of activity, leadership was not included in the TOP 10 skills of 2023, and in two more it shared 10th and subsequent places with other skills (Table 1). Thus, 2/3 of respondents are confident that today leadership skills play a key role in achieving their goals.

All the more interesting are the results of the same report regarding the skills that company managers plan to teach their employees in the next 5 years. As a result, leadership is included in the TOP 5 in absolutely all areas; moreover, in half of the cases this result reaches the TOP 3.

Table 1

The importance of leadership in different spheres

Job family	Skill importance (in 2023)	Reskilling focus (2023-2027)
a. Accommodation, Food and Leisure	7	3
b. Agriculture and Natural Resources	5-10	5
c. Automotive and Aerospace	Under TOP-10	1
d. Care, Personal Services and Wellbeing	6-8	3-4
e. Education and training	9	4-5
f. Energy and Materials	5-6	2-3
g. Financial Services	8-10	4-5
h. Government and public sector	7-8	2-3
i. Health and healthcare	8-10	3
j. Information Technology and Digital Communications	10-11	5

Job family	Skill importance (in 2023)	Reskilling focus (2023-2027)
k. Infrastructure	4-5	1
l. Manufacturing	Under TOP-10	3-4
m. Media, Entertainment and Sports	4	4
n. Non-governmental and Membership Organisations	Under TOP-10	3
o. Professional Services	10-13	5
p. Real estate	4	4-5
q. Retail and wholesale of consumer goods	8-9	2
r. Supply chain and transportation	Under TOP-10	2

Source: compiled by the author based on [1].

All this leaves no doubt that leadership skills are already one of the key competencies, and their importance will only grow in the future. At the same time, innovations play an important role in the development of modern society in general and the economy in particular [2]. And a modern leader must take this into account.

Innovation has triggered a shift: from vertical to horizontal organizational structures, from centralized authorities to global networks and ecosystems. An effective leader combines different management styles at different stages of product development and implementation, since innovation is not only about generating a new idea, but also about translating this idea into a successful product. Based on this, two stages can be distinguished:

1. Creative. Here new ideas are looked for using different models of creativity (brainstorming, six hats method, paradoxical combination of objects, design thinking), and also select an idea that will be the company's product.
2. Implementation. The selected idea must become a mass product in order to bring profit (due to large sales and a well-functioning sales system, you can "recapture" the costs that were at the first stage).

However, the leadership, conditions and culture of the company at these two stages must be different. The leader of the first, exploratory stage must have the qualities of a transformational leader and a servant leader.

Transformational leadership is defined as a leadership approach that causes change in individuals and social systems. In its ideal form, it creates valuable and positive change in the followers with the end goal of developing followers into leaders. Enacted in its authentic form, transformational leadership enhances the motivation, morale and performance of followers through a variety of mechanisms. These include connecting the follower's sense of identity and self to the mission and the collective identity of the organization; being a role model for followers that inspires them; challenging followers to take greater ownership for their work, and understanding the strengths and weaknesses of followers, so the leader can align followers with tasks that optimize their performance [3].

Servant leadership theory argues that leaders have a duty to focus primarily on meeting their subordinates' needs rather than on their own or those of the organization [4]. These leaders focus on the growth and well-being of their team members. In the digital age, this might involve providing resources for continuous learning, encouraging work-life balance, and promoting mental health [5].

So, the leader of the first stage is flexible and supportive, but at the second stage he or she needs to build a system that can optimize, scale and stabilize the production process. Therefore, a manager may choose a transactional style.

This type of leadership focuses on results and conforms to the existing structure of an organization. Transactional leaders have formal authority and positions of responsibility in an organization. They are responsible for maintaining routine by managing individual performance and facilitating group performance; moreover, this type of leader sets the criteria for their workers according to previously defined requirements [6].

Nevertheless, how is one person able to constantly change from one role to another? Some researches suggest having two leaders with different styles, others – to adapt the model using a more flexible management style that suits the first stage.

At the same time, it is important to remember that there's one more key element – organizational culture. If a company sets clear goals, builds processes, tries to grow, applies technology and hires experienced employees, uses different management styles, but doesn't care about the culture of the organization, doesn't create values together with employees, in reality there will be lack of trust and love, since there is no right for a mistake. In this case, when switching between open and closed management styles, employees will get tired of it, become withdrawn, lose motivation and leave.

Thus, there are different leadership styles that are more or less appropriate depending on variable factors. And the complexity of this situation, based on the relationships between factors and their variability, once again emphasizes the importance of leadership in modern management.

REFERENCES:

1. Future of Jobs Report (2023). World Economic Forum. Available at: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf.
2. Жмай О. В., Ленська Н. І. Методи розвитку інноваційного мислення в менеджменті. Науковий диспут: питання економіки та фінансів: збірник тез наукових праць ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (Київ–Будапешт–Відень, 31 березня 2017 року). Фінансово-економічна наукова рада, 2017. С. 38-41.
3. Transformational leadership. Langston University. Available at <https://www.langston.edu/sites/default/files/basic-content-files/TransformationalLeadership.pdf>

4. Servant Leadership Theory. The Program on Negotiation at Harvard Law School. Available at <https://www.pon.harvard.edu/daily/leadership-skills-daily/servant-leadership-theory/>
5. Leadership Styles for the 21st Century. National Association for the Self-Employed. Available at <https://www.nase.org/business-help/self-made-nase-blog/self-made/2023/09/01/leadership-styles-for-the-21st-century>
6. What is Transactional Leadership. St. Thomas University. Available at <https://online.stu.edu/degrees/education/what-is-transactional-leadership/>

Загоруйко Н. М.,

*викладач вищої кваліфікаційної категорії,
викладач української мови та літератури,
відповідальна за музейну кімнату коледжу*

*КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім. Т. Г. Шевченка Черкаської обласної ради»*

2108Natali@i.ua

ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЯКОСТЕЙ ЛІДЕРА ЗАСОБАМИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ ДУМКИ ТА ЛІТЕРАТУРНОГО СЛОВА

Анотація. У статті подано інформацію щодо формування у студентській молоді гуманітарно-педагогічного коледжу якостей лідера при проведенні заходів з національно-патріотичного виховання та звернення до історичної пам'яті народу засобами художнього слова.

Abstract. The article provides information on the formation of leadership qualities in student youth of the Humanitarian and Pedagogical College at the events concerning national and patriotic education and when appealing to the people's historical memory by means of artistic words.

Ключові слова: студентська молодь, національно-патріотичне виховання, лідерські якості.

Keywords: student youth, national and patriotic education, leadership qualities.

Сучасне трактування слова «лідер» звучить як «особистість, яка має розвинуті комунікативні вміння, здатна словами ефективно впливати на інших людей, з якою бажає співпрацювати більшість колективу» [2, с. 41]. Лідерські якості – це динамічна професійно-особистісна складова, що формується в системі професійної підготовки в освітньому просторі закладу передвищої освіти.

Оскільки лідерство є вищою формою майстерності, то для набуття професійної компетентності майбутні фахівці повинні мати високорозвинені лідерські якості. Таким чином студенти гуманітарних спеціальностей потребують формування лідерських якостей вже під час навчання у закладі